

- KOČÍ J. & KRIŠTÍN A. 2006: Prvý záznam skalniarika púšťového (*Oenanthe deserti*) na Slovensku. — *Tichodroma* **18**: 57–58.
- LEWINGTON I., ALSTRÖM P. & COLSTON P. 1991: A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe. — Harper Collins Publishers, St. Helier, Jersey.
- MANDÁK M. & HUDEČEK J. J. 2005: První pozorování vlaštovky skalní (*Hirundo daurica*) na území České republiky? — *Sylvia* **41**: 129–135.
- PROKOP D. & SVETLÍK J. 2006: Prvé zdokumentované hniezdenie húsky pestrej (*Tadorna tadorna*) na Slovensku. — *Tichodroma* **18**: 56–57.
- ŠKORPÍKOVÁ V. 2006: První prokázané hnízdní husice liščí (*Tadorna tadorna*) na Moravě. — *Crex* **26**: 13–16.
- ŠRANK V. 2006: 6. správa Slovenskej faunistickej komisie pre ornitológiu. — *Tichodroma* **18**: 145–147.
- TRNKA A. 1994: Správa Slovenskej faunistickej komisie pre ornitológiu. — *Tichodroma* **7**: 146–148.
- TRNKA A. 1996: 2. správa Slovenskej faunistickej komisie pre ornitológiu. — *Tichodroma* **9**: 202–205.

Došlo: 26. 7. 2007
Prijaté: 10. 10. 2007

Osmdesátník doc. RNDr. Karel Hudec, DrSc. ve vědě, sportu a kultuře

*Octogenarian doc. RNDr. Karel Hudec, DrSc.
in science, sport and culture*

Na konci listopadu 1954, tedy měsíc potom, co jsem nastoupil řádnou vědeckou aspiranturu v Laboratoři pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně, požádal mě Ing. Dr. Jaroslav Pelikán, zástupce ředitele prof. Dr. J. Kratochvíla, abych uvolnil svůj stůl a sedl si jinam, že u toho stolu bude sedět nový pracovník RNDr. Karel Hudec. Pro mě to bylo naprosto neznámé jméno. Proto jsem byl natolik drzý, že jsem odmítl, a tak si on musel dočasně sednout v téže místnosti na méně výhodné místo, vedle RNDr. Františka Baláta, který již zde pracoval déle než rok (byl prvním vědeckým pracovníkem této nově vzniklé Laboratoře). O mém nekolegiálním činu se oslavenec dovídá teprve v tomto článku a snad proto byly naše vztahy od počátku dobré. Postupně jsem se dověděl, že absolvoval brněnskou přírodovědeckou fakultu v roce 1950, že se již při studiích zaměřoval hlavně na ornitologii, že pak nastoupil vojenskou presenční službu a před příchodem do Laboratoře byl rok pedagogem na gymnasiu v Pudlově u Ostravy. K prof. Kratochvílovi nastoupil na doporučení svého učitele, profesora Sergeje Hraběte. V Laboratoři

nás tehdy bylo jen devět zaměstnanců, včetně jedné úřednice a jednoho preparátora. Byli jsme všichni přibližně stejného stáří, největší rozdíl byl 7 let. Šťastnou náhodou mezi námi často sedával i entomolog Dr. Ing. Dalibor Povolný, který svou živostí a humorem působil jako tmelící element. A tak od samého počátku se člověk cítil spíše jako na studentských kolejích, než jako na váženém vědeckém pracovišti.

Profesor Kratochvíl v tu dobu sám intenzivně pracoval na dokončení českého zoologického názvosloví a nás zapojil do výzkumu přírodních ohnisek nákaz, který byl organizován pražskými a bratislavskými kolegy. Interním programem Laboratoře bylo monografické zpracování hraboše polního (*Microtus arvalis*). Karel dostal za úkol rozebírat ptačí vývržky, které nashromáždil v převážné míře František Balát. Úkolem této dvojice, která se v průběhu dalšího roku rozrostla na čtveřici, protože byli přijati ještě Ing. Čestmír Folk a Ing. Jiří Havlín, bylo zhodnotit význam dravců a sov při regulaci početních stavů hraboše. Často jsme vyjížděli všichni do terénu, kde ve chvílích volna Karel

Hudec spolu se Slávkem Pelikánem udivovali bravurní hrou na kytary a strhávali nás ostatní ke zpěvu (kdepak dneska zpěv!). Tak jsem poznal Karlovu muzikálnost, resp. zájem o hudbu vůbec, což jsem měl možnost si ověřit i při náhodných setkáních na koncertech nebo v brněnské opeře.

Vytahuji ale z paměti především vzpomínky na společné terénní akce. Uvědomuji si, že Karel Hudec měl v největší oblibě výzkum v oblasti Lednických rybníků, resp. všude tam, kde mohl sledovat vodní a bahenní ptáky. Je samozřejmé, že biotopy těchto ptáků patří na jižní Moravě k tomu nejzajímavějšímu a proto se nebylo čemu divit. Přesto si myslím, že důvod byl ještě jeden. Karel vykonával vojenskou službu v Armádním tělovýchovném klubu (tu fešáčkou vojnu jsem mu záviděl vždycky, když jsem si vzpomněl na své dlouhé vojančení na Oremovem Lazu). Dostal se tam jako nadějný plavec a do Laboratoře nastoupil ověnčen československým rekordem v plavání motýlkem. Proto si myslím, že voda byla jeho oblíbený živel a on v ní s radostí trávil, v krátkých či vysokých gumových botách, mnoho hodin terénních výzkumů. Husa velká, téma jeho kandidátské a doktorské práce, je toho dokladem. Karel, který po mnoho let byl vedoucím ornitologického oddělení na našem Ústavu, organizoval každoročně mj. sčítání a značkování vodního ptactva. K tomuto výzkumu, který byl vždy náročný především na počet pracovníků, dokázal zapojit i řadu ornitologů – amatérů. Se všemi vycházel výborně, takže nebyl problém je přilákat na několikadenní ploužení bahnem a rákosím, aniž by oni měli naději na jakoukoliv odměnu. Tak jako bylo pro něj snadné vycházet s amatéry, o to obtížnější bylo organizovat profesionální zoology na společném třísvazkovém díle – Fauně ČSSR – ptáci. Se všemi měl nekonečnou trpělivost, a to jak s dodržováním obsahu a formy textu, tak i, a to především, s dodržováním termínů. Ti, co dosud žijí, si to jistě v duchu přiznávají. My, kdo jsme byli tehdy svědky obtížného rození monumentálního díla, jsme říkali, že si Karel staví pomník. A skutečně, stálé reedice jednotlivých dílů Fauny jsou toho dokladem. Řadu let byl i výkonným redaktorem časopisu Zoologické

Karel Hudec jako dramatik v r. 1959 (Foto: F. Balát).
Karel Hudec as an actor in 1959 (Photo by F. Balát).

listy (*Folia Zoologica*). Tam musel opět osvědčit svou trpělivost jak s autory článků, tak i s některými členy redakční rady. Měl totiž tu chybu, že u druhých předpokládal inteligenci. Alespoň minimální. Nikdy jsem ho neslyšel se hádat tak, že by křičel. Pocuchané nervy si pak kompenzoval plaváním a tenisem.

Stává se, že po odchodu do důchodu někteří lidé ztrácejí chuť do života. Karel naopak rozvinul naplno ty zájmy, které musel dosud držet na uzdě. Po listopadu 1989 se stal po 45 letech opět pedagogem, když začal na brněnské přírodovědě přednášet ornitologii pro specialisty. Našel také dost času k tomu, aby popularizoval, a to jak v oblasti ornitologie, tak i v ochraně přírody. Stal se členem redakční rady ochránářského časopisu *Veronika* a angažovaně dodnes bojuje jak proti vandalským a neodstranitelným zásahům do přírodních ekosystémů, tak na

druhé straně je velmi kritický i vůči militantním rádo by ekologům.

Do konce roku 2006 se stal autorem nebo spoluautorem 110 původních vědeckých prací, téměř 400 populárních a odborných článků, 25 knih, spolupracoval se zahraničními autory na různých monografiích, přeložil 4 odborné knihy z němčiny, spolupracoval na kazetách a CD hlasů ptáků pro rozhlas, na filmech o přírodě a pochopitelně vypracoval spoustu posudků na vědecké a odborné práce a závěrečné zprávy.

Jeho aktivita byla nakonec oceněna v roce jubilea. Získal cenu ministra životního prostředí Josefa Vávrouška za zásluhy na poli ochrany přírody a Cenu literárního fondu Josefa Hlávky za spoluautorství knihy Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice (dalšími autory jsou K. Šťastný a V. Bejček).

Mohl bych ve svém vzpomínání pokračovat, třeba o tom, jak napsal vtípnou divadelní hru,

ve které kritizoval administrativní nešvary při udělování vědeckých hodností (i kariérizmus některých nejmenovaných vědců). Hru nejen napsal, ale i s úspěchem inscenoval v několika reprízách v Brně i mimo ně. A nezůstal u jedné hry a já zde musím doplnit, že se tak stal i dramatikem. Nechci ale, aby to mé psaní vypadalo jako *curriculum vitae* pro vypracování kádrového posudku. Ta poslední dvě slova se mi po dobu 40 let krajně protivila, natož abych to dělal dnes při oslavě jeho osmdesátin.

Proto už dále jen napíšu, že jít v Brně s Karlem Hudcem, místním rodákem, po ulici, je pro člověka v jistém smyslu utrpením. Cesta z centra k nádraží, kterou každý projde za pět minut, by vám s ním trvala nejméně půl hodiny. Pořád ho někdo radostně zastavuje, nebo alespoň srdečně zdraví. Budu nakonec parafrázovat název jednoho z děl Romaina Rollanda: Šťastný člověk ještě žije.

Jan Zejda

Prof. Ing. Jozef Sládek, CSc. osemdesiatročný

Prof. Ing. Jozef Sládek, PhD. octogenarian

Popredný slovenský zoológ, vedec a vysokoškolský učiteľ prof. Ing. Jozef Sládek, CSc. oslavil v marci 2007 svoje 80. narodeniny.

Narodil sa 25. 3. 1927 v Tesároch nad Žitavou (dnešné Tesárske Mlyňany). V r. 1952 ukončil štúdium na Lesníckej fakulte Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach. V tom istom roku nastúpil na Zoologický ústav Vysokej školy lesníckej a drevárskej, ktorá práve v tom roku bola presťahovaná do Zvolena (neskôr premenované na terajšiu Katedru ochrany lesa a poľovníctva Technickej univerzity vo Zvolene). Na tomto pracovisku zostal pracovať celý aktívny život. V r. 1963 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu, v r. 1971 obhájil habilitačnú prácu a v r. 1973 bol menovaný za docenta lesníckej zoológie.

V r. 1991 mal inauguračnú prednášku, na tému „Aplikovaná zoológia v systéme lesníckeho vysokoškolského štúdia“, na základe ktorej bol v r. 1992 menovaný za profesora pre odbor Lesnícka zoológia. Prof. Sládek bol menovaný za člena viacerých poradných orgánov, komisií, vedeckých a redakčných rád. Bol aktívny vo výboroch viacerých vedeckých a záujmových spoločností (výbor Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV, výbor Slovenskej ornitologickej spoločnosti), aktívne sa zúčastnil zakladania stredoslovenských pobočiek oboch týchto spoločností. Publikáčna činnosť prof. Sládeka je nezvyčajne bohatá. Je autorom a spoluautorom 11 knih a učebníc, viacerých vysokoškolských skrípt, viac ako 50 pôvodných vedeckých prác a takmer troch stoviek odborných prác, referátov,

recenzií, bibliografických prác, správ a popularizačných článkov. Ilustroval viaceré vlastné publikácie, najmä skriptá a tiež publikácie iných autorov.

Sládekovi študenti sú najlepšie zdokumentovaní vypracovaním diplomových a dizertačných prác, do dnešného dňa ich bolo viac ako 70. Témy sa prevažne dotýkali oblasti biológie a ekológie poľovných druhov a druhov významných z hľadiska ochrany lesa a prírody, ako aj práce z oblasti poľovníckeho manažmentu, koncepcie ochrany prírody vo vybraných veľkoplošných chránených územiach a praktickej ochrany prírody. Medzi diplomantmi prof. Sládeka boli mnohí, dnes známi výskumníci, múzejníci alebo pracovníci ochrany prírody.

Vo vedecko-výskumnej práci sa najskôr venoval štúdiu potravnjej ekológie niektorých druhov dravcov a sov, ktoré predstavujú rozsiahly materiál rozborov takmer 1300 žalúdkov dravcov a sov a predstavujú podstatnú časť jeho ornitologických prác. Časť týchto

výsledkov bola spracovaná v rámci dizertačnej práce. Neskôr riešil problematiku niektorých mäsožravcov (hlavne mačky divjej a medveďa, potravná ekológia mačky divjej v prírodných podmienkach Západných Karpát bola témou jeho habilitačnej práce). Tieto témy tvorili náplň jeho oficiálnych výskumných prác takmer tri desaťročia. Okrem hlavného zamerania výskumu sa však venoval i ďalším problémom na úrovni lokálnej (napr. sledovanie a dopĺňanie avifauny okolia Zvolena), celoslovenskej i medzinárodnej (napr. rozšírenie niektorých druhov alebo taxonomická problematika).

Prof. Sládek má v rôznych sférach odborného a spoločenského života svojich žiakov. Mnohí z nich sa venujú svojej práci i vďaka usmerneniu a radám tohto vzácného človeka. Za nich ako i za všetkých kolegov a spolupracovníkov mu prajeme do ďalších rokov pevné zdravie, veľa pekných chvíľ v kruhu blízkych a priateľov nielen doma, ale i na katedre, kde má ešte stále pracovné aktivity.

Rudolf Kropil

Životné jubileum RNDr. Andreja Stollmanna

Anniversary of RNDr. Andrej Stollmann

Andrej patrí k tej krvnej skupine, ktorá má životné motivácie veľmi jasné – láska k životu ako aj k všetkému živému. Z toho mu vyplývala dlhodobá maximálna angažovanosť a starostlivosť o ochranu prírody. Toto všetko má doplnené kronikárskym a tvorivým vedomím a uvedomovaním si pomínuteľnosti času a významu čohosi, čo by tu malo po nás zostať. Preto som si pri jeho stálych aktivitách ani neuvedomil, že je tu opäť čas narodenín, tento krát znova okrúhlych. Zažil som ho ako šéfa, kamaráta na Oddelení zoológie (od r. 1993 Oddelení ekológie živočíchov) Ústavu ekológie lesa SAV a musím povedať, že som sa od neho veľa naučil a veľa sa učím.

Keď sa zamyslíme nad faktom, že sa narodil 19. 9. 1932 (v Rožňave), dospejeme k záveru, že jeho tzv. medzivojnová generácia nám musela vykopať veľký kus brázdy aj na poli poznania a ochrany prírody. Patril k ľuďom, ktorí iste prispeli k tomu, že zoológia, ornitológia, teriológia a ochrana prírody je na Slovensku dnes na slušnej medzinárodnej úrovni. Má vo viacerých zmysloch zásluhu i na tom, že dnes takýto príspevok môžeme s radosťou v Tichodrome písať. Andrej už ako stredoškolač inklinoval k rozsiahlemu štúdiu prírody. Na gymnáziu si predplatil – vtedy jediný slovenský populárno-vedecký časopis „Prírodu“, ktorá mu pomáhala získať prehľad. Inšpirovali ho diela J. Mikeša

„Pytliaci na Dunaji“, Obenbergova populárna kniha „Zvířatka a lidé“, Staňkove obrázkové knihy „S kamerou za zvěří našich lesů a vod“, ale aj učebnice vyšších tried stredných škôl, menovite Novackého „Botanika“ a Feriancova „Zoológia“.

Ochranárskym „osudom“ bol zasiahnutý už v r. 1952, kedy bol menovaný za konzervátora štátnej ochrany prírody pre okres Komárno. Ešte v tom istom roku bola na základe jeho návrhu vyhlásená prírodná rezervácia Malý ostrov. Stál pri zrode viacerých chránených území, napr. Ostrov orliakov morských (1953), Héviz-Teplica (1953), Apáli (1954), Čičovské mŕtve rameno (1964), Tajba (1966). Doktor Stollmann patrí k zakladateľom dobrovoľnej ochrany prírody na Slovensku. V Žiline v r. 1964 založil „Zbor ochrancov prírody“, ktorému predsedal 11 rokov a nasledujúci rok začal organizovať legendárne a obľúbené celoslovenské Tábory ochrancov prírody s bohatom medzinárodnou účasťou, ktoré sa konajú každoročne dodnes. V rokoch 1952–1973 vykonával funkciu okresného konzervátora najprv v Komárne, neskôr v Žiline.

Po absolovovaní Vysokej školy pedagogickej v Bratislave nastúpil v r. 1958 do Krajského múzea (neskôr Považského múzea) v Žiline. Počas 15 ročnej múzejníckej práce založil zoologické zbierky, pomáhal pri budovaní novej expozície zoologických zbierok v Oravskom múzeu a naplno sa venoval práci vertebratológa v teréne. Len žilinské múzeum vlastní jeho zásluhou 75 % slovenskej avifauny a 90 % slovenských druhov cicavcov. Pri tejto muzeálnej práci bol autorom množstva výstav v oblasti ochrany fauny a prírody, pričom viaceré z výstav boli putovné. V r. 1968 organizoval prírodovednú expozíciu na Oravskom hrade pri príležitosti 100. výročia vzniku Oravského múzea. V r. 1972 získal po vykonaní rigorózneho pokračovania titul RNDr.

V r. 1974 prešiel do Slovenskej akadémie vied, kde pracoval až do svojho odchodu do dôchodku v r. 1992 a rozvíjal poznanie biológie a ekológie stavovcov. Viedol zoológov a parazitológov na pracoviskách v Starých Horách – Ústav experimentálnej farmakológie SAV

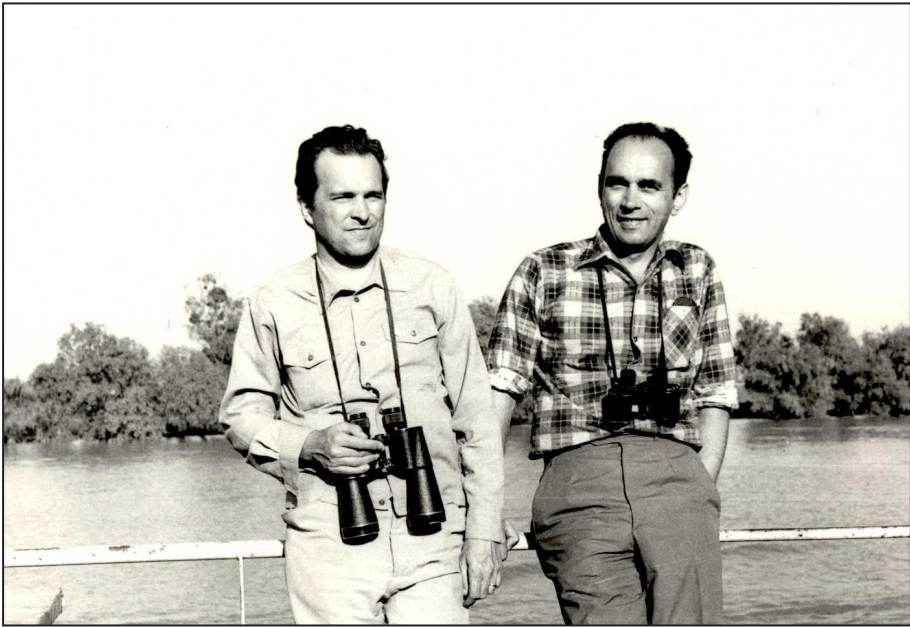
(v rokoch (1974–1978), neskôr bolo pracovisko premenované na Ústav experimentálnej biológie a ekológie SAV (1978–1983). Od r. 1983 viedol kolektív zoológov na Ústave ekológie lesa SAV vo Zvolene až do svojho odchodu do dôchodku a venoval sa predovšetkým výskumu vtákov a cicavcov (predovšetkým drobných zemných cicavcov).

Známe boli aj jeho krúžkovacie aktivity. Počas rokov 1948–1976 okružkoval spolu 72 druhov vtákov (3275 exemplárov). Z toho najviac krúžkovancov pripadalo na druh bocian biely (1150 jedincov), a viaceré výsledky majú široký celosvetový dosah (Štollmann 2002).

Veľmi bohatá je aj jeho publikačná a popularizačná činnosť. Publikuje už od r. 1952, pričom ako prvý zistil na Slovensku napr. výskyt čajky morskej, lastúrniciara strakatého škandinávskeho a kolibkárka zelenkavého, z cicavcov napr. psíka medvedíkovitého. Spolupracoval s mnohými zahraničnými zoológmi. Napr. s rumunským ornitológom S. Kohlom publikovali systematické postavenie ďatľov bielochrbtých a hlucháňov obyčajných v Karpatoch. Dlhé roky organizoval štúdium rozšírenia a biológie bociana bieleho, a tieto výsledky patria k jedným z najprecíznejších dodnes v Európe. Čo sa týka výskumu cicavcov, jeho hlavným zameraním bol komplexný výskum biológie a ekológie drobných zemných cicavcov, no venoval sa aj napr. štúdiu systematického postavenia rysa ostrovida.

Bol editorom, resp. spoluzostavovateľom známych monografií Súľovské skaly (1974) a Rozsutec (1981) a autorom vyše 600 príspevkov v domácich a zahraničných periodikách (ďalšie podrobnosti vid' Matoušek 1984, Anonymus 1993, Kocian 1993, Urban 1997).

Veľmi rozsiahla je organizátorská práca jubilanta. Dodnes aktívne pracuje v niekoľkých zboroch, odborných komisiách, redakčných radách i spoločnostiach. Nemalou mierou sa pričínal aj o rozbehnutie každoročných ornitologických (toho roku 19. ročník) a teriologických konferencií v dvojročných intervaloch (toho roku 8 ročník) s medzinárodnou účasťou vo Zvolene. Prispel k realizovaniu mnohých spomienkových seminárov a organizoval aj

V delte Dunaja v r. 1972 počas 10. konferencie európskej sekcie ICBP (s priateľom J. Sládekom vpravo).
In delta of River Danube, during the 10th conference of the European section ICBP (with the friend J. Sládek, right).

vyhotovenia pamätných tabúľ popredných slovenských prírodovedcov v rodiskách a miestach pôsobenia (napr. K. Brančík v Starej Bystrici, A. Kocyan v Oraviciach, J. Frivaldszky v Rajci, V. Rowland v Oravskom Podzámku, F. J. Turček na Poľane), atď.

Je jedným z prvých slovenských členov Československej ornitologickej spoločnosti (od r. 1947), zakladajúcim členom Slovenskej ornitologickej spoločnosti (1985) a dlhoročným členom jej výboru a dodnes členom redakčnej rady časopisu *Tichodroma*. Dlhé roky (od r. 1961) je členom a funkcionárom Slovenskej zoologickej spoločnosti, od r. 1979 bol predsedom jej Stredoslovenskej pobočky. Aj vďaka svojim jazykovým schopnostiam bol dlhé roky reprezentantom Slovenska v Medzinárodnom ornitologickom kongrese (International Ornithological Congress), a v Medzinárodnej rade pre ochranu vtáctva (International Council for Bird Preservation). Za svoje aktivity pri rozvoji ornitológie a zoológie získal postupne bronzovú, striebornú a zlatú medailu Prof. Oskára Ferianca a ako jednému z prvých mu

bolo udelené aj čestné členstvo Slovenskej ornitologickej spoločnosti/Birdlife Slovensko.

Jubilant je tiež známy svojím prístupom k poznaniu, že generácie treba spájať i napriek často zložitým generačným rozdielom a v súčasnosti aj veľkým spoločensko-ekonomickým zmenám. To sa iste týka aj zoológov, ktorých školy taxonomické, ekologické, ochranárske sú dnes ponímané vo veľmi širokom uhle pohľadu. Jeho vzťah k mladším kolegom je naozaj príkladný, každému ochotne a rád pomôže, a tiež aj usmerní ak je to potrebné. Patrí ku generácii zoológov, ktorý sa svojim vedeckým a vedec-ko-organizačným dielom významnou mierou pričinil a to, že slovenská zoológia je známa aj mimo Európu. V mene všetkých priateľov a kolegov mu želáme do ďalších rokov pevné zdravie a mnoho radosti v kruhu svojich blízkych ako aj splnenie všetkých prianí!

Literatúra

ANONYMUS 1993: RNDr. Andrej Štollmann, šesťdesiatročný.

— Rosalia 8: 265–266.

KOČIAN L. 1993: Andrej Štollmann – šesťdesiatročný. — Tichodroma 5: 167–170.

MATOUŠEK B. 1984: RNDr. Andrej Štollmann päťdesiatnikom. — Acta Ref. Natur. Mus. nat. Slov., Bratislava

30: 237–249.

ŠTOLLMANN A. 2002: Reminiscencie na krúžkovanie v rokoch 1948–1976. — Tichodroma 15: 172–178.

URBAN P. 1997: Životné jubileum RNDr. Andreja Štollmanna. — Chránené územia Slovenska 33: 43.

Anton Krištín

Doc. RNDr. Ľudovít Kocian, CSc. šesťdesiatročný

Sixtieth birthday of Doc. RNDr. Ľudovít Kocian, PhD.

Pred desiatimi rokmi vyšiel v Tichodrome článok pod podobným názvom (Matoušek & Trnka 1997). Rozdiel bol len v tom, že jubilant bol vtedy päťdesiatročný. Autori článku na desiatich stranách veľmi precízne uviedli osobné údaje, týkajúce sa jubilanta, ako aj 102 jeho publikácií, zoradených v chronologickom poradí. Nakoľko dobre poznám dôkladnosť autorov, nechcem sa na tomto mieste opakovať, a preto, pokiaľ sa týka zoznamu jubilarntových publikácií, odkazujem čitateľov na spomínanú prácu

Kocianovci a ich vzťah k zoológii

Doc. Kocian je príslušníkom tretej generácie „vertebratologickej dynastie Kocianovcov“. Poznámam, že som poznala z literatúry, alebo aj osobne reprezentantov všetkých štyroch generácií. S výbornými ornitologickými prácami a mnohými exponátmi vtákov v Oravskom múzeu, pochádzajúcimi od pána Antona Kocyana, známeho oravského lesníka a starého otca Doc. Kociana, som sa zoznámila pri svojom výskume vtákov Oravskej priehrady. Otec jubilanta, pána Anton Kociana, stredoškolského profesora, som poznala osobne, stretávala som ho v Oravskom múzeu a bola som s ním aj na jednom z mojich pravidelných výskumov vtákov na priehrade. Ako človeka a zoológa som ho hodnotila v referáte, ktorý odznel pri spomienke stého výročia jeho narodenia (Feriancová-Masárová

2000). Pán Doc. Ľudovít Kocian bol mojím poslucháčom a neskôr ašpirantom. Posudzovala som jeho diplomovú prácu, jeho rigoróznou prácu, aj habilitačnú prácu. Spolupracovali sme pri riešení vedeckých úloh (Suchozemské Vertebrata Slovenska – 1976–1980, Štúdium druhov, populácií a spoločenstiev vyšších stavovcov vo vybraných biotopoch Slovenska – 1981–1985), boli sme členmi redakčnej rady Tichodromy, a stretávali sme sa aj vo výbore Slovenskej ornitologickej spoločnosti. Mladšia dcéra jubilanta, Mgr. Marcela Kocianová-Adamcová, PhD., ktorá patrí do poslednej, štvrtej generácie Kocianovcov, zaoberajúcej sa vertebratologickou problematikou, študovala na Prírodovedeckej fakulte UK a poznám ju, ako veľmi bystrú žiačku. O tom svedčí aj jej získanie vedeckého titulu v Krakove a úspešné pôsobenie na vysokej škole v Banskej Bystrici.

Biografické údaje

Doc. RNDr. Ľudovít Kocian, CSc. sa narodil 24. 12. 1947 v Trstenej. Pochádza z učiteľskej rodiny. Otec, ako som spomenula vyššie, bol stredoškolským profesorom a učil biológiu, geológiu a zemepis. Umrel v r. 1984. Matka Doc. Kociana bola učiteľkou na Základnej deväťročnej škole, teraz je na dôchodku a žije v Tvrdošíne-Medvedzí. Brat jubilanta je absolventom Prírodovedeckej fakulty UK v

Bratislave, kde vyštudoval odbor geografia, a pôsobí v Oravskom múzeu v Oravskom Podzámku. Manželka jubilanta, RNDr. Elena Kocianová, CSc. je samostatnou vedeckou pracovníčkou Virologického ústavu SAV, a staršia dcéra Dagmar absolvovala Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre.

Doc. Kocian navštevoval základnú školu v rokoch 1953–1962 a gymnázium v rokoch 1962–1965 v Trstenej. V rokoch 1965–1970 študoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave odbor biológia a špecializáciu zoológie. V rokoch 1968–1969, ešte počas štúdia, pracoval na polovičný úväzok, vo funkcii odborného asistenta, na Katedre systematickej a ekologickej zoológie PríF UK. Na tejto katedre bol od r. 1970 odborným asistentom s plným úväzkom. V odbornej práci sa špecializoval na ornitológiu a teriológiu, so zameraním na faunistiku, ekológiu a ochranu. V r. 1974, po absolvovaní rigorózných skúšok a obhajoby rigoróznej práce (Porovnanie rybníkov v okolí Malaciek na základe ich ornitocenózy), dostal titul RNDr. V r. 1982 obhájil svoju dizertačnú prácu (Antropický vplyv na formovanie vtáčích spoločenstiev Roháčov) a získal vedeckú hodnosť CSc. V r. 1997 sa habilitoval na docenta zoológie na PríF UK v Bratislave s habilitačnou prácou „Vtáče spoločenstvá Západných Tatier – Roháčov v období rokov 1870–1996“. Od nástupu do zamestnania na prírodovedeckú fakultu, sa zapojil jubilant do pedagogickej práce. Viedol cvičenia zo zoológie stavovcov, neskôr i prednášal. K jeho prednáškam patrili: Štátna ochrana prírody (1984–1986), Druhovú ochrana (1983–1984), Biokomunikácia (1979–1991). V súčasnosti prednáša Ekosozoológiu a Zoológiu chordátov pre rozličné kombinácie. Podieľal sa tiež na celouniverzitnej prednáške Globálne a regionálne problémy životného prostredia. Pod jeho vedením obhájilo diplomové práce 41 diplomantov, rigorózne práce 3 absolventi fakulty a doktorandské dosiaľ 1 doktorand. V súčasnosti vedie 3 diplomantov a 4 doktorandov. Od r. 1990 bol Doc. Kocian vedúcim Oddelenia fylogeny a systému živočíchov. Neskôr bol zástupcom vedúceho Katedry zo-

ológie (1991–1997) a vedúcim tejto katedry (1997–2003).

Doc. Kocian bol členom Poradného zboru pre veci TANAPu pri Ministerstve kultúry SSR, členom Predsedníctva SAV pre životné prostredie, tütoriálnym učiteľom pre 1. ročník študijného odboru biológia, členom Komisie pre obhajoby CSc. vo vednom odbore zoológie, tajomníkom Spoločnej odbornej komisie pre doktorandské štúdium v študijnom odbore zoológie, členom i predsedom pre štátne bakalárske skúšky v študijnom odbore biológia, členom i predsedom pre štátne magisterské skúšky pre špecializáciu zoológie, členom Biologickej sekcie a Kolégia dekana PríF UK. Za posledných desať rokov Doc. Kocian publikoval 30 pôvodných vedeckých prác, 9 odborných článkov, 4 referatívne články, 8 personálií, 3 repliky a kritiky, 1 učebný text a smernice, 22 abstraktov z referátov na konferenciách u nás aj v zahraničí. Na publikácie Doc. Kociana bolo dosiaľ zaznamenaných 255 citácií.

Výber z vedeckých publikácií Doc. Kociana za posledných 10 rokov

- BALÁŽ M., WEIDINGER K., KOCIAN L. & NÉMETHOVÁ D. 2007: Effect of habitat on blackcap *Sylvia atricapilla* nest predation in the absence of corvid predators. — *Folia Zool.* **56**: 177–185.
- DANKO Š., DAROLOVÁ A., KRIŠTÍN A. (eds.), BALLA M., ČAPEK M., DEMKO M., FULÍN M., HARVANČÍK S., HROMADA M., CHAVKO J., JUREČEK R., KAŇUCH P., KAŇUŠČÁK P., KARASKA D., KARČ P., KOCIAN L., KROPIL R., MADERIČ B., MOŠANSKÝ L., OBUCH I., PAČENOVSKÝ S., PAVLÍK Š., SANIGA M., SÁROSSY M., SLOBODNÍK V., SVETLÍK J., SÍRYOVÁ S., ŠNÍRER L., TRNKA A., TRNKA R., & URBAN P. 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. — VEDA, Bratislava.
- GRUJBÁNOVÁ Z., KOCIAN L. & NÉMETHOVÁ D. 2005: Habitat selection in the sedge warbler (*Acrocephalus schoenobaenus*) and the reed bunting (*Emberiza schoeniclus*). — *Biológia*, Bratislava **60**: 571–577.
- HÁJKOVÁ P., ROCHE K. & KOCIAN L. 2003: On the use of diagnostic bones of brown trout, *Salmo trutta m. fario*, grayling, *Thymallus thymallus* and Carpathian sculpin *Cottus poecilopus* in Eurasian otter, *Lutra lutra* diet

- analysis. — *Folia Zool.* **52**: 389–398.
- JEDLIČKA L., KOCIAN L., KADLEČÍK J. & FERÁKOVÁ V. 2006: Hodnotenie stavu ohrozenia taxónov fauny a flóry. — Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica & Univerzita Komenského, Bratislava.
- JURDÍKOVÁ N., ŽIAK D. & KOCIAN L. 2000: Habitat requirements of *Microtus tatricus*: macrohabitat and microhabitat. — Pp.: 41–49. In : URBAN P. (ed.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku IV. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica.
- KOCIAN L. 1998: Bird communities of the Western Tatras – Roháče Mountains between 1870–1996. — *Acta Zool. Univ. Comen.* **42**: 17–58.
- KOCIAN L. 2002: História objavenia *Sorex alpinus tatricus* a *Apodemus microps* na Slovensku. — *Folia faunistica slovacica* **7**, Suppl. 1: 27.
- KOCIAN L., HALÁK K. & ŽIAK D. 1998: Radiometric dating of occurrence of elk (*Alces alces*) in Slovakia using the radiocarbon technique. — *Folia Zool.* **47**: 155–157.
- KOCIAN L. & JUREČEK R. 1997: Zahniezdenie kačice divej (*Anas platyrhynchos*) v Roháčoch. — *Zborník Oravského múzea* **14**: 174–176.
- KOCIAN L. & JUREČEK R. 1999: Opätovné hniezdenie kačice divej (*Anas platyrhynchos*) v Roháčoch (severně Slovensko). — *Tichodroma* **12**: 217–221.
- KOCIAN L. & KOCIANOVÁ M. 2002: History of the discovery of snow vole (*Chionomys nivalis*) in the Carpathians. — *Lynx*, n. s., Praha **33**: 123–131.
- KOCIAN L. & KOCIANOVÁ-ADAMCOVÁ M. 2003: History of discovery and some taxonomic problems in the alpine shrew (*Sorex alpinus*) and pigmy field mouse (*Apodemus microps*) in Slovakia. — *Lynx*, n. s., Praha **34**: 47–54.
- KOCIAN L., NÉMETHOVÁ D., MELICHEROVÁ D. & MATUŠKOVÁ A. 2003: Breeding bird communities in three cemeteries in the city of Bratislava (Slovakia). — *Folia Zool.* **52**: 177–188.
- KOCIAN L., NÉMETHOVÁ D., MELICHEROVÁ D. & MATUŠKOVÁ A. 2003: The breeding bird communities in cemeteries in the city of Bratislava (Slovakia). — *Die Vogelwarte* **42**: 12–13.
- KOCIAN L., TOPERCER J., BALÁŽ E. & FIALA J. 2005: Vtáky TANAP-u hniezdiace v prostredí zasiahnutom smršťou a ich hniezdné nároky v rôznych typoch prostredia. — *Folia faunistica slovacica* **10**: 37–43.
- KOCIAN L., ŽIAK D., MARTÍNKOVÁ N., KOCIANOVÁ-ADAMCOVÁ M. & MIKLÓS P. 2004: Prehľad výskumov vtáčích spoločenstiev a drobných zemných cicavcov v Západných Tatrách – Roháčoch od r. 1990. — *Štúdie o Tatranskom národnom parku* **7** (40): 321–327.
- KOCIANOVÁ M., ŽIAK D. & KOCIAN L. 2002: Charakteristiky individuálnych okrskov hraboša snežného tatranského (*Chionomys nivalis mirhanreini* Schaefer, 1935) v Západných Tatrách – Roháčoch. — Pp.: 121–130. In : URBAN P. (ed.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku V. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica.
- KRIŠTÍN A., DANKO Š., DAROLOVÁ A., KOCIAN L., KROPIL R., MURÍN B., ŠTOLLMANN A. & URBAN P. 1998: Červený zoznam a ekozozologický status vtákov (Aves) Slovenska. — *Ochrana prírody* **16**: 219–232.
- KRIŠTÍN A., KOCIAN L. & RÁC P. 2001: Červený (ekozozologický) zoznam vtákov (Aves) Slovenska. *Ochrana prírody* **20**, Suppl.: 150–153.
- MARTÍNKOVÁ N., ŽIAK D. & KOCIAN L. 2001: Response of *Apodemus flavicollis* to conditions at the altitude limit in the Western Tatra Mountains. — *Mammal. Biol.* **66**: 185–189.
- MARTÍNKOVÁ N., ŽIAK D. & KOCIAN L. 2004: Habitat selection of small mammals in heterogeneous landscape of subalpine zone in the western Tatra Mountains. — Pp.: 167–181. In: ADAMEC M. & URBAN P. (eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku VI. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica.
- MIKLÓS P., KOCIAN L. & KOCIANOVÁ-ADAMCOVÁ M. 2006: *Sicista betulina* v subalpínskom stupni Západných a Belianskych Tatier. — *Folia faunistica slovacica* **11**: 11–14.
- NÉMETHOVÁ D., TIRINDA A. & KOCIAN L. 1998: Hniezdná ornitocenóza vetrolamov Žitného ostrova. — *Tichodroma* **11**: 59–70.
- POLIEVKOVÁ-LIČKOVÁ M. & KOCIAN L. 2000: Hniezdné ornitocenózy malých plôch mestskej zelene Bratislavy. — *Tichodroma* **13**: 61–77.
- PROKEŠOVÁ J. & KOCIAN L. 2004: Distribúcia hniezd trsteniarika škriekavého (*Acrocephalus arundinaceus*) a trsteniarika bahenného (*Acrocephalus scirpaceus*) v trst'ových porastoch v blízkosti Malaciek (Západné Slovensko). — *Tichodroma* **16**: 36–47.
- PROKEŠOVÁ J. & KOCIAN L. 2004: Habitat selection of two *Acrocephalus* warblers breeding in reed beds near Malacky (Western Slovakia). — *Biológia, Bratislava* **59**: 637–644.
- TURČOKOVÁ L., KOCIAN L., KURTHY A. & BALÁSZ C. 2005: Vnútrodrohová variabilita hlasových prejavov dudka chochlatého (*Upupa epops*) v rôznych fázach hniezdného obdobia. — *Tichodroma* **17**: 9–16.
- URBANOVÁ S. & KOCIAN L. 1997: Vtáčie spoločenstvá troch typov vidieckeho osídlenia na Slovensku. — *Tichodroma*

ma 10: 110–126.

ŽIAK D., KOCIANOVÁ-ADAMCOVÁ M., KOCIAN E. & MARTÍNOVÁ N. 2004: Vysoká diverzita drobných zemných cicavcov v subalpínskom stupni Západných Tatier. — Pp.: 45–57. In: ADAMEC M. & URBAN P. (eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku VI. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica.

Literatúra

- FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ Z. 2000: Spomienky na pána Antona Kociana a zhodnotenie jeho ornitologickej tvorby. — Zborník Oravského múzea 17: 51–54.
- MATOUŠEK B. & TRNKA A. 1997: Doc.RNDr. Ľudovít Kocian, CSc. päťdesiatročný. — Tichodroma 10: 287–296.

Zora Feriancová-Masárová

Spomienka na Viliama Kubána

Memory on Viliam Kubán

Smutná správa o úmrtí Viliama Kubána neprišla celkom nečakane. Známeho ornitológa a ochranu vtáctva Sĺňavy, nositeľa Ceny mesta Piešťany (2003), už dlhší čas trápili rôzne choroby. Držal sa však veľmi statočne a ešte aj sestričkám v nemocnici súkal zo seba vtipné veršičky, aké pohotovo vedel skladať iba on. Napokon 9. 11. 2006 vo veku 79 rokov zomrel.

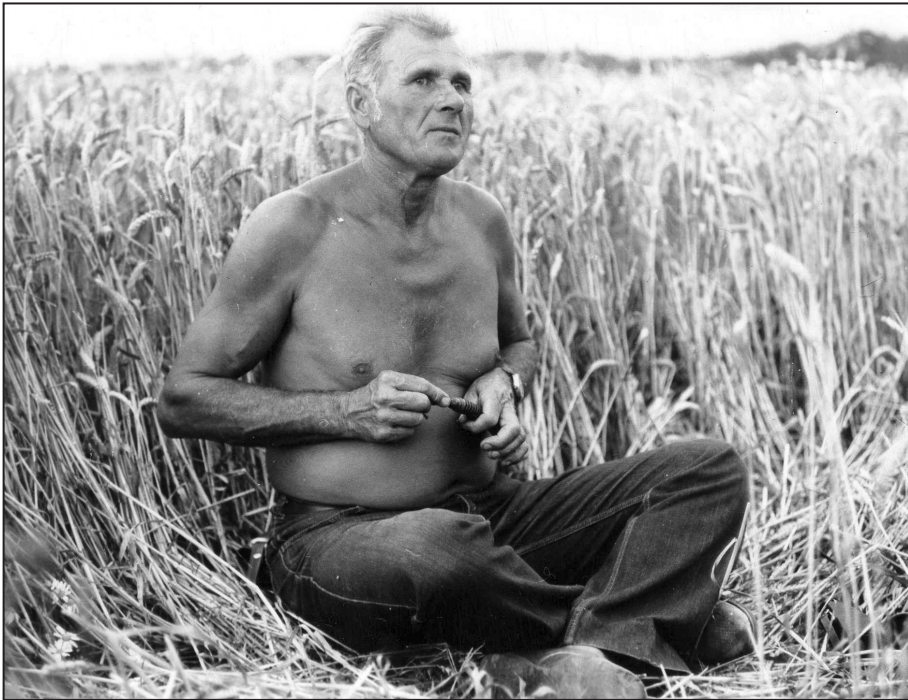
Viliam Kubán sa narodil 19. 7. 1927 v obci Březany, okr. Znojmo, kde jeho matka bola v tom čase na sezónnych poľnohospodárskych prácach. Vyrastal v skromných pomeroch. V mladosti vystriedal niekoľko zamestnaní, až napokon natrvalo spojil svoj život s vodnou nádržou Sĺňava. Pomáhal ju budovať a po jej dokončení zostal na Povodí Váhu, závod Piešťany, ako poriečny strážny. Celodenný pobyt v prírode pri vode v ňom prebudil záujem o pozorovanie života vtákov. V r. 1958 sa stáva členom Československej spoločnosti ornitologickej. Od r. 1960 získava oprávnenie krúžkovať vtákov. V tejto sfére dosiahol mimoriadne úspechy. Okrúžkoval 120000 exemplárov, čo sa v dejinách slovenskej ornitológie zatiaľ nepodarilo nikomu. Aj v stredo európskych reláciách by sme ťažko našli takýto úctyhodný výkon. Vďaka početným spätným hláseniam máme dnes oveľa komplexnejšie predstavy o cestách našich operencov ako v minulosti.

Pri odchyte vtákov sa vypracoval na skutočného majstra. Neuspokojil sa iba s používaním sietí, ale vymýšľal rôzne pomôcky, ktoré vďaka

svojej zručnosti vedel aj vyrobiť. Na zimný odchyt čajok, najmä tých väčších druhov, vyrábala napríklad kornútky z tvrdšieho papiera, ktoré s lákavým sústom rozmiestňoval na skládke komunálneho odpadu. Vďaka vlastnoručne vyrobeným vábničkám bol veľmi úspešný i pri odchyte prepelíc. Jeho vábničky sa stali žiadaným artiklom a zásoboval nimi aj svojich priateľov – ornitológov v Čechách.

Viliama Kubána nachádzame tiež medzi zakladajúcimi členmi Slovenskej ornitologickej spoločnosti v r. 1985. Výsledky jeho pozorovaní vedecká obec vždy plne rešpektovala. Postupne získal všetky tri ocenenia, ktoré udeľuje Slovenská ornitologická spoločnosť za mimoriadne zásluhy o rozvoj slovenskej ornitológie – bronzovú, striebornú a napokon aj zlatú medailu prof. Oskára Ferianca. Svoje pozorovania pravidelne publikoval v odborných periodikách od konca 60. rokov minulého storočia. Je autorom a spoluautorom vyše 70 príspevkov i väčších štúdií o avifaune regiónu Piešťan. Zvlášť vysoko boli hodnotené jeho záznamy o zimovaní vtáctva na Sĺňave, ktoré pri viacerých druhoch priniesli celkom nové poznatky.

Od začiatku svojich výskumov si viedol ornitologický denník, ktorý dnes predstavuje dokumentačný materiál veľkej vedeckej hodnoty. Treba spomenúť aj jeho dlhoročnú spoluprácu so Slovenským národným múzeom v Bratislave, kde nadviazal užšie kontakty

s RNDr. B. Matouškom, CSc., prvým predsedom Slovenskej ornitologickej spoločnosti.

Viliam Kubán si uvedomil hneď po vybudovaní umelej vodnej nádrže Sĺňava, že nehostinné holé štrkové brehy treba oživiť zeleňou. Preto už začiatkom 60. rokov sa púšťa do výsadby rozsiahlej enklávy na pravej strane jazera. Vytvoril tak skutočnú oázu pre vtáctvo, kde sa aj on najradšej zdržiaval. Tam si postavil dobre ukrytý objekt malej krúžkovacej stanice a tam sme si v spoločnosti priateľov pripomenuli i jeho posledné okrúhle životné jubileum. Už dávnejšie sa zaužívalo pre toto miesto pomenovanie Kubánova výsadba. Pozorovania, ktoré publikoval, ukázali, že Sĺňava je mimoriadne cennou lokalitou z hľadiska výskytu ohrozených druhov vtákov. Preto začal v 70. rokoch presadzovať zámer vyhlásiť vodnú nádrž za chránené územie. Po veľkom úsilí a za pomoci trnavských ornitológov sa nakoniec dostavil úspech – v r. 1980 získala Sĺňava štatút chránenej študijnej plochy (dnes chránený areál).

Keďže široko-d'aleko bola známa jeho láska k našim operencom, ľudia mu nosili domov

mláďatá vypadnuté z hniezda, poranených dravcov i labute, ktoré pričinením nesvedomitých rybárov prehltli háčik. Jeho dom sa stal neoficiálnou vtáčou nemocnicou. A keď v tuhých zimách primrzla na Váhu labuť, každý automaticky zatelefonoval jemu. On neváhal a išiel zachraňovať. Nemohol sa pozerieť ani na hladné labute a kačice, keď riekou pokrýval ľadový pancier a ony zostali bez potravy. Zo svojho skromného dôchodku im kupoval pecne starého chleba. Pri hodnotení dobrovoľnej práce Vily Kubána je celkom jednoznačné, že dlhé desaťročia suploval na Sĺňave vedecký a ochranársky inštitút bez nároku na finančné ohodnotenie.

Pamätal aj na výchovu mladých ornitológov, z ktorých viacerí sa stali úspešní krúžkovatelia. Snáď niektorý spomedzi nich zdvihne spadnutý štafetový kolík a nadviaže na jeho dielo. Bude však takmer nemožné ho plnohodnotne nahraďiť. Krátko po jeho smrti, v novembri 2006, zasadili na sídlisku Adama Trajana v Piešťanoch členovia o. z. Živá planéta lipu na počesť tohto vzácneho človeka – ombudsmana vtáctva Sĺňavy.

Kornel Duffek

Pokyny pre autorov / *Instructions to Authors*

Rukopis článku musí obsahovať: (1) názov práce a jeho preklad do angličtiny; (2) neskrátené meno a priezvisko autora(-ov) s adresami (aj elektronickými); (3) pri pôvodných prácach anglický abstrakt (do 250 slov); (4) vlastný text práce; (5) zoznam literatúry citovanej v texte.

Rukopis v je potrebné zaslať e-mailom na uvedenú adresu (formáty .doc, .rtf alebo .txt). Rozsah rukopisov je 30 strán pre pôvodné práce a 10 strán pri krátkych správach a personáliách (dvojité riadkovanie, písmo Times New Roman, veľkosť 12). Rozsiahlejšie práce je potrebné vopred konzultovať s redakciou. Tabuľky a obrázky s legendami musia byť zaradené na konci rukopisu, jednotlivo na samostatných listoch. Prípadne označené a uložené v samostatných súboroch (napr. .xls). Pri slovensky alebo česky písaných prácach musia mať texty k tabuľkám, obrázkom a prílohám aj preklad do angličtiny. Všetky použité skratky musia byť pri prvom použití vysvetlené. Vedecké mená píš' v kurzíve. Pri prvom použití v texte písať celé, ďalej vždy skracovať. Farebnú tlač si hradia autori. Redakcia zasiela autorom jeden autorský výťažok časopisu a separát článku v podobe .pdf súboru.

The manuscript should consist of: (1) the title (with Slovak or Czech translation); (2) full name(-s) of author(-s) with addresses (including e-mail); (3) abstract in original papers (up to 250 words); (4) main text; (5) cited references; (6) Slovak or Czech summary.

Manuscript should be submitted on-line via e-mail (in formats .doc, .rtf or .txt). Manuscripts should not exceed 30 pages in original papers and 10 pages in short communications and personal notes (double spaced, Times New Roman font, size 12 pt.). Extensive manuscripts should be discussed with the editorial office in advance. Tables and figures with legends should be on separate sheets of paper or labelled and attached in separate files, respectively (e.g. in .xls). Titles for tables and captions for figures should be translated also in Slovak or Czech. All used abbreviations must be explained for the first time in text. Scientific names should be typed in italics. If used for the first time in the text, type it as a full name, further as abbreviated. Colour print is paid by authors. Authors receive one copy of journal free of charge and the .pdf file as a reprint.

Príklady citovania literatúry / *Format of references*

- BRANDL R., KRIŠTÍN A. & LEISLER B. 1994: Dietary niche breadth in a local community of passerine birds: an analysis using phylogenetic contrasts. — *Oecologia* **98**: 109–116. [článok z časopisu / *an article from a journal*]
- DEMKO M. 2002: Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). — Pp.: 227–229. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava. [kapitola z knihy / *a chapter from a book*]
- FERIANC O. 1979: Vtáky Slovenska 2. — VEDA, Bratislava. [knižná monografia / *book monograph*]
- KARASKA D. 1995: Vtáctvo rieky Oravy. — Pp.: 57–68. In: BELANSKÝ P. & REMOVČIKOVÁ O. (eds.): Rieka Orava a jej prírodné hodnoty. OÚ ŽP a SZOPK, Dolný Kubín. [článok zo zborníka / *an article from a proceedings*]
- KLOUBEC B. 1992: Metody zjišťování výskytu kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum* L.). — *Tichodroma* **4**: 43–52. [článok z časopisu / *an article from a journal*]
- MATOUŠEK B. 1963: Faunistický přehľad slovenského vtáctva III. — *Ac. Rer. natur. Mus. nat. Slov.*, Bratislava **9**: 68–139. [článok z časopisu / *an article from a journal*]